

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ШКОЛІ

Аналізується стан законодавчого забезпечення духовно-морального виховання дітей у вітчизняній школі, що дало змогу з'ясувати, що в сучасній Українській державі функціонує комплекс законів, спрямованих на втілення державної політики щодо прав і свободи віросповідання людини.

Ключові слова: релігійне право, предмети духовно-морального спрямування, правове регулювання.

Постановка проблеми

Вступ. Аналіз стану сучасного духовно-морального виховання дітей у вітчизняній школі переконують у тому, що правовому регулюванню цього процесу має бути властива випереджувальна роль у демократичному процесі державотворення, що має стати засобом відродження вітчизняної культури, зупинення соціальної деградації, стимулом пробудження духовно-моральних якостей (патріотизму, чесності, людяності, милосердя, почуття громадянської і власної гідності, творчої ініціативи тощо), запорукою утвердження миру і злагоди в суспільстві. З огляду на занепад моральних засад і духовних цінностей, педагогічним установам щораз важче виконувати виховне завдання.

Першим і головним принципом розвитку шкільної освіти в Україні є законність. Внутрішні й зовнішні пріоритети освітянського законотворення обумовлюють питання щодо загальної ідеології цього процесу, що розпочинається з прийняттям Акту проголошення незалежності України. У межах Конституції Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» визначає відокремлення школи від церкви (релігійних організацій), надаючи право вибору віросповідання дитині в сім'ї [11].

Визнаючи духовно-моральні стандарти, що їх виховує духовно-релігійна сім'я, держава до певної міри зняла б проблему множинності варіантів національного виховання у школі, гарантувала б продовження сімейного виховання в системі позашкільних навчально-виховних інституцій. Зрозуміло, що батьки будуть надавати перевагу тим інституціям, які відповідають їхнім світоглядним переконанням, вірі й гарантуватимуть, що розпочате в батьківському домі виховання буде продовжене в тому самому руслі [2].

Аналіз основних досліджень. Сучасні вчені звернулися до ґрунтовного вивчення вітчизняного історико-педагогічного досвіду минулого (Н. Агафонова, М. Євтух, В. Жуковський, Т. Завгородня, С. Золотухіна, І. Курляк, М. Левківський, О. Любар, Ю. Руденко, Б. Ступарик, О. Сухомлинська, М. Ярмаченко та ін.), ретроспективного аналізу діяльності церкви та її впливу на розв'язання завдань морального виховання молоді, особливостей духовно-морального виховання підростаючого покоління у законодавчому просторі (І. Андрухів, А. Вихрущ, О. Вишневський, Л. Генік, Т. Ільїна, О. Каневська, М. Стельмахович, О. Тимчик, Т. Тхоржевська, Ю. Щербяк) задля використання виховного потенціалу минулого в умовах сучасної вітчизняної школи.

Мета статті — проаналізувати стан законодавчого забезпечення духовно-морального виховання дітей у вітчизняній школі.

Виклад основного матеріалу

Свободи та права як головні цінності людини закріплені в Конституції України та інших законах. Нині існує практично парадоксальна ситуація, коли визначається розвиток шкільної освіти в Україні на основі педагогічних здобутків історичної минувшини, котрі у своїй більшості нерозривно пов'язані з діяльністю церкви, і водночас проголошується відокремлення школи від церкви. Зважаючи на задекларовані норми в освітніх питаннях, в Україні продовжує формуватись освітня законодавча база. Формування правового поля освіти — одне з найактуальніших завдань функціонування, розвитку та реформування цієї галузі в трансформаційний період, який переживає нині українське суспільство [10, 11].

Міжнародні стандарти, зокрема з питань реалізації права навчати та навчатися релігії, одержувати богословські знання, що є суттєвою складовою свободи совісті і є додатковою гарантією вільного й повного розвитку людської особистості, закладені у: ст. 18 Загальної Декларації прав людини (ООН, 1948 р.); Першому протоколі до Конвенції про захист прав і основних свобод людини (ООН, 1950 р.) і Конвенції ЮНЕСКО від 5 грудня 1960 р. «Про боротьбу з дискримінацією в і галузі освіти»; ст. 18 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (ООН, 1966 р.); Декларації ООН «Про ліквідацію усіх форм нетерпимості та дискримінації на підставі релігії чи переконань» (1981 р.) [7; 16].

На основі цих принципів побудовані нормативно-правові документи про освіту в Україні. У ст. 9 Закону України «Про освіту» означено: «Заклади освіти в Україні незалежно від форм власності відокремлені від церкви (релігійних організацій), мають світський характер, крім закладів освіти, заснованих релігійними організаціями» [4, 5].

Прилучення учнів до правової культури збагачує її духовне життя. Водночас знання нею своїх прав і обов'язків розширює можливості її реалізації, зокрема у власних інтересах. Правове і духовно-моральне виховання зміцнює життєву позицію, підвищує громадську активність та загострює почуття непримиренності до негативних явищ.

Законодавче підґрунтя для формування правового поля в Україні визначає духовно-моральні пріоритети і забезпечує певною мірою захист національних інтересів у сфері духовного життя українського суспільства, духовних потреб соціуму із врахуванням наявних об'єктів, суб'єктів, інституцій. Закони України визначають світський характер освіти в державі, що говорить про відокремлення школи від церкви і релігійних організацій. У проекті концепції державно-конфесійних відносин в Україні визначено пріоритетні напрями державної політики у сфері забезпечення права на свободу совісті та встановлення партнерських взаємин з церквою та релігійними організаціями у сфері освіти. Це сприяє формуванню релігійної толерантності та збереженню традиційної релігійної культури [7; 10].

Для цього у зміст загальноосвітньої школи впроваджено предмети духовно-морального спрямування для здобуття дітьми спеціальних знань про релігію і церкву, їх зміст, історію та моральне значення. Міністерство освіти і науки України визнає присутність у багатьох школах України різних предметів духовно-морального спрямування. Сьогодні вивченням таких предметів охоплено значний відсоток контингенту

учнів, і динаміка цього процесу висхідна. Враховуючи об'єктивні потреби суспільства, у школі пропонується також факультативне вивчення християнської етики чи іншого предмета релігієзнавчого характеру. Введення такого предмета як альтернатива світському курсу етики стало першим кроком до вирішення проблеми здобуття учнями світоглядних знань та зближення світської школи і церкви з метою просвіти та виховання до взаємної співпраці [1; 5].

Уперше питання про введення у вітчизняній школі предмета з елементами релігійної освіти піднімалися ще в 1990 р. Можливо, за відсутності проблем та єдності в українському християнстві, звучання поставленої проблеми мало б інший зміст. Із поглибленням непорозуміння у християнстві активізувалася діяльність різних релігійних утворень та зросло міжконфесійне напруження. Певна стабілізація складних міжконфесійних стосунків і, з іншого боку, зростання негативних явищ у суспільстві змушує зацікавлених і в християнській церкві, і в державі людей знову поставити питання про елементи християнської просвіти й духовно-морального виховання дітей у школах України [13].

Суперечливими в процесі введення у систему варіативної шкільної освіти предметів духовно-морального спрямування «Основи християнської етики», «Християнська етика в українській культурі», «Біблійна історія та християнська етика» та інші залишаються такі фактори: поліконфесійність українського суспільства і водночас домінування в ньому християнських віросповідань; світський характер держави, що ставить низку правових перешкод; технічні проблеми щодо організації викладання християнської етики у школі. Отже, для вирішення питання необхідно подолати всі суперечності, що її зумовлюють.

Змістовними є зауваження Н. Кочан, яка вважає, що хоча законодавчо церква відокремлена від держави і школи, однак її не можна відокремити від суспільства. Цілком зрозуміло, що багаторічний досвід розвитку педагогічної науки має наслідки примусової атеїзації. Проте залучення церкви до роботи в школі не буде виходом із цієї проблеми. Є значні досягнення у розвитку духовної освіти, але в середовищі релігійних організацій бракує освіченого духовенства. Тільки незалежна експертиза шкільних програм — наукова, богословська, педагогічна — була б доречною на сучасному етапі: «Треба тримати на громадському контролі зміст і методи навчання і виховання в державних закладах освіти і виховання, дослідницьких інституціях, щоб зберегти їх науковий характер і не допустити антихристиянських виявів, розпалювання конфесійної ворожнечі, образи релігійних почуттів віруючих» [7, 83].

Наукове товариство, педагогічна громада розробляють ідею пошуку і нових напрямів вирішення проблем виховного процесу в умовах глобалізованого світу. Міжнародним і національним законодавством визнано розвиток людини основною метою, критерієм суспільного прогресу. Відповідно до вказаної програми, основні цілі виховання загалом і духовно-морального, зокрема, формуються у трьох напрямках: перший — створення умов для виховання і самовиховання упродовж усього життя, які підтримують добрий стан здоров'я, другий — забезпечення доступності знань з основ моралі релігійної етики, третій — формування засобів, що впливають на вироблення системи духовних і моральних цінностей особистості [5; 6].

Соціальні умови, що продукують меркантильність і цинізм, призводять до деформації системи цінностей у більшості громадян України. Знецінюється одвічне: любов, сім'я, культурні цінності; гіпертрофується матеріальне та культивуються особисті потреби і задоволення. Зниження рівня суспільної та особистої моралі, сприйняття молоддю гедоністичних настанов, раннє статеве життя ведуть до формування особистості, котра не здатна створити міцну сім'ю, народити і виховати дітей. Як наслідок – поглиблюється демографічна криза.

Метою духовно-морального виховання дітей є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин і професіонал. Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання та є критерієм ефективності виховного процесу.

Духовні цінності, як пріоритети національних інтересів, визначені насамперед Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи національної безпеки України», «Про свободу совісті і релігійні організації» й повинні розглядатися за нинішніх обставин як складові частини загальної національної безпеки [7].

Основними інституціями, які формують духовні цінності дитини, є родина, церква, школа, інститути як важливі ціннісноформуючі структури і важливі складові не лише національної безпеки України, а й ті, що забезпечують певною мірою права особи на свободу світогляду і віросповідання.

З огляду на аналіз цих проблем у дослідженнях архім. Віктора (Бедь), М. Артьомової, пум. Арсенія (Бочкара), М. Бабія, ігум. Августина (Морозова), С. Здіорука, В. Токмана, Д. Бондаренка, отця Бориса Гудзяка, Л. Дмитренко, Г. Друзенка, В. Єленського, ігум. Євфросина (Білаша), Т. Іжевської; Ю. Кальниша, Л. Коваленко, С. Кримського, М. Лагодича, Н. Лернер, В. Марущенка, Я. Музиченко, Д. Рощиної, О. Сагана, Л. Полякової, архієпископа Филипа, Л. Чупрія, П. Яроцького та інших визначені основні орієнтири стосовно розбудови і зміцнення Української держави, модернізації змісту освіти і виховання у контексті духовного розвитку особистості.

О. Сухомлинська у виступі «Духовно-моральне виховання дітей і молоді: загальні тенденції й індивідуальний пошук» відзначила, що духовність і моральність людини — це не лише психологічні й педагогічні проблеми, а великою мірою — суспільні, соціальні, підкреслювала, що у їх вирішенні надзвичайне місце належить психолого-педагогічній науці, процесу виховання, системі освіти [8].

Об'єктивно є потреба у розробленні законодавчих і моральних орієнтирів і духовних засад виховання дітей та молоді. Для цього необхідно:

а) поетапно затверджувати комплексну програму підготовки, перепідготовки педагогічних кадрів предметів духовно-морального спрямування, богословських навчальних дисциплін та визначення їх статусу, процедури атестації; сприяння організації та проведенню заходів, консультацій, конкурсів, олімпіад з дисциплін духовно-морального спрямування; стимулюванню процесів запровадження, викладання предметів духовно-морального спрямування у вітчизняних закладах освіти усіх типів та рівнів; об'єднати та скоординувати зусилля педагогів, богословів, філософів і релігієзнавців у галузі науково-методичної і дослідницької роботи;

б) сприяти формуванню релігійної толерантності та збереженню традиційної релігійної культури українського суспільства, для чого: включати інформацію про головні релігійні культури Європи до шкільних програм; надавати учням інформації стосовно альтернативних теорій походження Всесвіту; упроваджувати у програми вітчизняної школи предмети з основ української християнської культури: християнської етики, що не супроводжується релігійними обрядами; богословських курсів, які мають передбачати активне залучення представників відповідної релігійно-культурної традиції до підготовки програм, підручників, посібників та викладання цих курсів; схвалити МОН України програми з «Основ християнської етики», «Біблійної історії та християнської і етики» для 1–11 класів та програми виховання дітей на засадах християнської етики для дошкільних навчальних закладів; проводити олімпіади учнів з предметів духовно-морального спрямування, з богословських навчальних дисциплін; організувати на постійній основі консультації, колоквиуми, конференції, форуми, читання, диспути, дискусії, зустрічі за «круглим столом» з вітчизняними та закордонними фахівцями на предмет упровадження предметів духовно-морального спрямування як обов'язкові предмети.

На становлення особистості дитини впливають рівнозначно суспільство, сім'я, освітній процес, спадковість. Ці фактори послідовно об'єднуються через виховні впливи та єдину ідею духовно-морального виховання кожної особистості. Спочатку у близькому оточенні батьків дитина долучається до того типу духовності (релігійного чи світського), який культивується в родині, притаманний мікросоціуму, в якому вона перебуває більшість часу.

Згодом у закладах шкільної освіти формується науковий світогляд на засадах логіки, раціональності, загальнолюдські цінності засвоюються через гуманітарний цикл навчальних дисциплін і виховний процес. У дозвілєвому просторі, позашкільній діяльності, в молодіжних організаціях особистість перебуває в системі різноманітних впливів, що передбачає формування різноспрямованих настроїв, уподобань, цінностей, що домінують у цих середовищах. Якщо відсутній духовний ідейний стрижень, авторитет моральності матері та батька, наставника у школі, дитина потрапляє в ситуацію заперечень і гострих суперечностей. Це ускладнює становлення світоглядної моделі, духовності особистості.

Особистісно орієнтована педагогіка пропонує на основі вільного вибору, узгодження з внутрішнім «Я» кожній дитині обрати власний тип духовності. Але на тлі суперечностей і заперечень це зробити важко. Для подолання такого явища варто звернутися до антропології. Сучасний антропологізм серед рушійних сил самовдосконалення людини й характеру творення нею свого буття спирається на розуміння іманентної логіки розвитку духовності як основної якості людини, що визначає інші якості і формує їх цілісну єдність.

Духовність у контексті гуманістичного антропологічного бачення розуміється як сутнісна характеристика й визначається ідеальністю, суб'єктивністю, активністю, відносною незмінністю моральних орієнтирів світогляду і поведінки людини. Саме тому антропологізм стає методологічним обґрунтуванням стратегії зміщення пріоритетів з формування особистості на її розвиток і саморозвиток, на розвиток духовних, моральних сфер особистості.

Однак у пошуках адекватних вимогам часу методик, технологій і засобів духовно-морального виховання дітей наука педагогіка, використовуючи людинознавчий потенціал багатьох наук, не має достатнього теоретичного обґрунтування щодо використання інтегрованих антропоцентричних знань в освітньому процесі й методологічного — для науково-педагогічного дослідження проблем духовно-морального виховання дітей у вітчизняній школі.

За словами науковців (В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко), «розвиток нових освітніх форм можна прискорити чи загальмувати, але не зупинити, як не можна зупинити прогресивний хід історії, духовний розвиток людини, найвищі досягнення яких передаються підрастаючим поколінням» [7].

Вищезазначене як найбільші імперативи і пріоритети на наступне десятиріччя вимагає від учасників навчально-виховного процесу концептуально визначитися в меті, завданнях, принципах, основних підходах щодо реалізації програмних положень модернізації цілісного освітнього простору, де виразною ознакою її змісту є розбудова на компетентнісно-орієнтованій основі, а відтак, і упровадження нових форм духовно-морального виховання дітей на основі подальшого духовного розвитку особистості [2; 14].

Упровадження нових підходів зумовлює перехід від педагогіки з ознаками авторитаризму до педагогіки тактовності та толерантності, за якої у вихованні дітей ураховуються їхні природжені здібності, духовний стан, психологічні особливості кожного з них, а упровадження моделі особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу як оновленої парадигми освіти саме передбачає визнання учня суб'єктом цього процесу, носієм двох груп якостей через уміння навчатися та бажанням вчитися, що можливе за умови, з одного боку, оволодінням ним продуктивними (загальнонавчальними) уміннями і навичками та розгорнутою рефлексією, а з іншого — сформованістю позитивного емоційно-ціннісного, морально-етичного ставлення як до процесу діяльності, її результату, самореалізації духовно цілісної особистості [2, 14].

Серед проблем духовно-морального виховання варто виділити суперечність, яка виявляється у збереженні традицій авторитарного виховного впливу, з одного боку, і заохочення дитини до прояву особистісних якостей, самодіяльності, евристичного мислення — з іншого; високого рівня комунікативності дітей і водночас відсутності високої культури і уміння проявляти гуманність і милосердя.

Важливо створити духовні засади в освітньому просторі на основі гармонізації суспільно-релігійних відносин, які забезпечували б усталеність і безпеку світоустрою, його суспільного розвитку на основі принципу духовності ХХІ ст., у контексті запропонованої УПЦ Концепції духовного розвитку України за сталими моральними взірцями, канонами Десяти християнських заповідей, ієрархії морально-етичних цінностей (добро і зло, справедливість, прекрасне і потворне призначення людини, людських ідеалів, норм, що лежать у основі всіх вчинків, діяльності людини) та складовими моральності (моральні почуття, переконання, діяльність, стосунки).

Висновки

Розвиток ринкових економічних відносин в Україні зумовив зміни у правовому полі освітньо-виховної галузі і кардинальні соціальні наслідки. Зазначимо, що цей роз-

виток супроводжується суперечливими та болісними соціально-політичними реформами, переорієнтацією суспільних відносин тощо. У таких умовах необхідністю для соціального прогресу і розвитку демократії стало формування нового типу людини, яка отримала б нові духовно-моральні, морально-етичні, культурні, інтелектуальні характеристики.

Важливість указаних процесів полягає в тому, що зміни в соціальному середовищі обов'язково ведуть за собою зміни у суспільній природі людини, яка включена в конкретне історичне соціальне середовище. Соціальне ж середовище за останні роки було, з одного боку, дуже мінливим, з іншого, несприятливим для духовно-морального виховання людини як всебічно розвиненої, цілісної особистості й індивідуальності.

Причиною цього стало те, що національна освіта і виховання опинилися в ситуації тотального зламу системи цінностей, духовних, моральних та ідеологічних орієнтирів, ідеалів, цілей. Це привело до продукування людини-маргінала, для якої традиційні цінності вже є чужими, а нові є розмитими. Фетишизація грошей, капіталізація усіх сфер духовного життя стали детермінантами такого суспільства. Поняття індивідуальності в такому середовищі набуло форм індивідуалізму й егоцентризму.

Правове регулювання духовно-морального виховання дітей ми розглядаємо в широкому значенні як цілеспрямоване створення умов (духовних, юридичних, організаційних) для всебічного гармонійного розвитку особистості. Духовні умови визначаються релігійними, політичними формами суспільної свідомості. Під юридичними умовами ми розуміємо усе правове поле, яке включає в себе систему соціально-правових відносин, характерних сучасному суспільству, інституціолізовану систему освіти та виховання.

У сучасній юридичній науці майже не обґрунтовуються шляхи виховання в кожній особистості уміння протистояти злу, аморальності. Духовно-моральна криза сучасного суспільства виявляється в різних соціальних інституціях. Виховне значення сім'ї як традиційного осередку і духовно-морального виховання, особистого захисту та добробуту дітей різко зменшується. Негативні тенденції в розвитку родини як виховного середовища: сім'я неповна, члени родини розкидані по світах, зайняті виживанням, часто батьки некомпетентні у вихованні дітей. Важливим моментом духовно-морального виховання дітей вважаємо те, що воно має базуватися на принципі дійсного гуманізму. Але доводиться констатувати, що суспільство свідомо обирає шлях, який веде в бік, протилежний від гуманістичного ідеалу формування духовно розвиненої особистості.

Найбільш повно це можна побачити в контексті розвитку національної педагогічної думки, зокрема історії педагогіки. Проникнення в глибинні пласти виховних і освітніх феноменів далекого та близького минулого і сьогодення дало нам змогу найбільш повно й репрезентативно розкрити поняття правової сфери духовно-морального виховання дітей в сучасній українській школі.

З огляду на предмет нашого дослідження ми обрали індикатором часових змін історію розвитку правового поля щодо процесу духовно-морального виховання дітей в єдності з історією розвитку вітчизняної школи та педагогічної освіти. Теоретичну та практичну значущість законодавчого забезпечення духовно-морального виховання ді-

тей в історії розвитку вітчизняної школи належно поціновано в роки незалежності Української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України: наук. записки. : зб. наук. пр. — Острог, 2000. — Т. 3. — 633 с.
2. Генік Л. Я. Релігійно-моральне виховання молоді в навчальних закладах Східної Галичини (кінця ХІХ — поч. ХХ ст.) / Л. Я. Генік. — Івано-Франківськ : Плай, 2000. — 271 с.
3. Головащенко С. І. Історія християнства: навч. посіб. / С. І. Головащенко. — К. : Либідь, 1999. — 352 с.
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) // Освіта. — 1993. — Грудень. — № 44–46.
5. Духовність особистості і сучасні стратегії виховання: матеріали міжнар. конф. АПН України (18 трав. 2006 р., м. Київ) ; Всеукр. фонд «Добро». — К., 2006. — 158 с.
6. Возняк С. М. Духовні цінності українського народу / С. М. Возняк, В. І. Кононенко, І. В. Кононенко [та ін.]. — Івано-Франківськ : Плай, 1999. — 293 с.
7. Євтух М. Б. Правові основи української педагогіки: етика та соціальні норми: навч. посіб. / М. Б. Євтух, С. К. Стефанюк ; за заг. ред. С. Стефанюка. — Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. — Кн. 3. — 316 с.
8. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — К. : Т-во «Знання», КОО, 2003. — 766 с.
9. Колодний А. М. Релігійна духовність українців: вияви, постаті, стан. / А. М. Колодний, Л. О. Филипович. — Львів : Логос, 1996. — 183 с.
10. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: педагогічні концепції. — К. : Школяр, 1997. — 149 с.
11. Концепція національного виховання // Освіта. — 1996. — № 41. — С. 7.
12. Кузь В. Г. Українська козацька педагогіка і духовність / В. Г. Кузь [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Д. Руденка. — Умань, 1995. — 115 с.
13. Матеріали Третьої міжнародної церковно-світської конференції «Україна на порозі III-го тисячоліття: духовність, наука, освіта, культура». — Львів – Тернопіль : Вид. відділ Львів. єпархії УПЦ, 1998. — 237 с.
14. Очерки истории школы и педагогической мысли древнего и среднего Востока: сб. науч. тр. / под ред. К. Н. Салимовой. — М. : Изд-во АПН СССР, 1988. — 198 с.
15. Покаяние и исповедь на пороге ХХІ века / сост. В. П. Ведяничев. — СПб. : Общество святителя Василия Великого, 2000. — 736 с.
16. Права дитини: від витоків до сьогодення: зб. текстів, метод. та інших форм матеріалів: метод. вид. / авт.-упоряд. Г. М. Лактіонова [та ін.]. — К. : Либідь, 2002. — 208 с.

Сиданич И. Л.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ШКОЛЕ

Актуализируется состояние законодательного обеспечения духовно-нравственного воспитания детей в отечественной школе, что предоставило возможность выяснить, что в современном Украинском государстве функционирует комплекс законов, направленных на внедрение государственной политики по правам и свободе вероисповедания людей.

Ключевые слова: религиозное право, предметы духовно-нравственного направления, правовое регулирование.

Sidanich I. L.

LEGAL REGULATION OF SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION OF CHILDREN IN DOMESTIC SCHOOL

Contains the analysis of the condition of legislative support of spiritual and moral education of children in domestic school, which helped to clarify that in modern Ukrainian state there is a set of laws designed to implement State policy on human rights and freedom of religion.

Key words: religious law, subjects of spiritual and moral guidance, legal regulation.